

ПЕДАГОГІКА І МЕТОДИКА ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ

Нормативний курс, 2–3 курс бакалавр, 4–6 семестр.

Викладачі:

© доц. Сова Ольга Сергіївна

e-mail: o.s.sova@npu.edu.ua,

ст.вик. Шалварова Катерина Станіславівна

e-mail: k.s.shalvarova@npu.edu.ua,

ауд. 11-10

ПЕРЕДУМОВИ ЗАРАХУВАННЯ НА КУРС:

Базовий курс. Знання з теорії та історії культури і мистецтва, рисунка, живопису, кольорознавства, композиції, сучасних інформаційних технологій.

ОГЛЯД КУРСУ

Мета пропонованого курсу:

- допомога у набутті методичної компетентності для подальшої художньо-педагогічної діяльності вчителем образотворчого мистецтва, викладачем початкового спеціального мистецького закладу, керівником студії художньої творчості;
- сприяння засвоєнню специфіки й закономірностей педагогіки і методики художньої освіти не тільки для педагогічної діяльності у закладах загальної середньої освіти й закладах позашкільної освіти, але й у системі неформальної та інформальної художньої освіти;
- ознайомлення з особливостями роботи викладача образотворчого мистецтва у приватних школах, студіях, гуртках при арт-галереях як перспективи відкриття власного бізнесу у педагогічній сфері.

Теоретичні основи курсу спрямовані на аналіз і дослідження мистецтвознавчої, педагогічної та методичної літератури, інновацій в контексті нейропедагогіки та тенденцій становлення художньої освіти від давніх часів до сучасних реформувань; нормативних документів Міністерства освіти і науки України; змісту, форм і методів навчання образотворчого мистецтва; організації діяльності учителя, викладача та керівника гуртка.

Практична частина курсу передбачає розширити методичний та художній досвід у процесі вирішення таких завдань:

- створення наочних зображень з навчальних проблем образотворчого мистецтва та розробки карти технологічного процесу паперопластики, ліплення будь-яких об'єктів (груповий проект);

- розробка конспекту уроку/заняття за однією з навчальних проблем методики образотворчого мистецтва;
- створення презентації, відео-уроку/заняття з образотворчого мистецтва для розміщення їх у мережі Internet;
- проведення експериментів з художніми техніками для подальшого впровадження у навчально-виховний процес навчальних закладах під час педагогічних практик та у власні творчі роботи;
- розроблення тесту, опитувальника, анкети, питань для інтерв'ювання з оцінювання творчих досягнень у процесі художньо-творчої діяльності дітей різновікових категорій.

Інтерактивне навчання сприятиме розвитку Вашого творчого потенціалу та індивідуальних особливостей сприймання образотворчого мистецтва; опануванню наукової, педагогічної, художньої діяльності. Вважаємо, що такий підхід до вивчення курсу розширить межі Вашої творчості на шляху до самореалізації, самопрезентації, самовираження як художника, так і педагога.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва у процесі навчання, під час художньої діяльності або організації різнорівневої художньої освіти, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів відповідних наук і характеризується певною невизначеністю умов.

ЗК07. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Навички міжособистісної взаємодії.

ФК03. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

ФК10. Здатність усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.

ФК13. Здатність викладати фахові дисципліни у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ

ПР02. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПР05. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПР10. Володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування).

ПР12. Враховувати психологічні особливості у процесі навчання, спілкування та професійної діяльності.

ПР13. Усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.

ПР14. Дотримуватися морально-етичних норм, принципів і правил поведінки в сучасному суспільстві.

ПР20. Застосовувати основи педагогіки у сфері мистецької освіти, володіти методикою викладання фахових дисциплін у закладах загальної середньої та спеціалізованої художньої освіти.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Пояснювально-ілюстративний; фасилітації; проблемно-пошуковий; мультимедійний; моделювання; евристичні, художньо-творчі та художньо-практичні, експериментальні, дослідницькі завдання.

ФОРМИ НАВЧАННЯ

Проблемні лекції з диспутиами та дискусіями, практичні заняття з експериментальною, дослідницькою та евристичною діяльностями, форуми, конференції.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Тестування, оцінювання продуктів навчально-творчої діяльності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

6 кредитів 180 год., 40 год. лекцій, 50 год. семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Ретроспективний аналіз методів навчання образотворчого мистецтва.	4
2.	Педагогічні засади навчання образотворчого мистецтва в системі формальної та неформальної освіти.	4
3.	Зміст, методи і форми навчання образотворчого мистецтва в системі формальної та неформальної освіти.	4
4.	Методика моніторингу і контролю успішності на заняттях образотворчого мистецтва.	4
5.	Методика вивчення жанру натюрморт (відображення побуту людини).	3
6.	Методика вивчення жанру пейзаж (відображення довкілля).	3
7.	Методика вивчення жанру портрет та методика зображення фігури людини (образ людини).	3
8.	Методика вивчення архітектури (мистецька спадщина людства).	3
9.	Евристичний метод у формуванні навичок передачі реальної форми предметів в об'ємі та на площині,	3

	формування конструктивних умінь та образотворення.	
10.	Метод проблемного навчання основам кольорознавства, перспективним методам побудови простору. Ігровий метод у процесі формування умінь та технічних навичок роботи з кольором.	3
11.	Метод проектів у навчанні основам структурної побудови композиції та вираження її емоційно-сміслового задуму та законів композиції в дизайні й декоративно-прикладній діяльності.	3
12.	Специфіка методів навчання образотворчого мистецтва в позаурочній, позакласній роботі та позашкільних навчальних закладах, у системі неформальної та інформальної освіти (пленер, виставковий проект, конкурс, виставка-ярмарок тощо).	3

ПРАКТИЧНА РОБОТА

№ з/п	Теми практичних занять	Кількість годин
1.	Розробка ілюстрованого календарно-тематичного плану на основі модельних програм в галузі «Мистецтво».	7
2.	Розробка тестів, анкет, опитувальників, питань до інтерв'ювання, творчих завдань різного типу.	4
3.	Розробка наочності до навчальних проблем образотворчого мистецтва: пейзаж, натюрморт, портрет, фігура людини відповідно вікових категорій учнівської молоді.	8
4.	Розробка наочності з тематичної композиції з різною висотою лінії обр'ю.	7
5.	Розробка конспекту до уроку/заняття з образотворчого мистецтва.	4
6.	Розробка орнаменту в колі, квадраті, прямокутнику, трикутнику, фризний орнамент.	4
7.	Розробка декоративної композиції (стилізація).	4
8.	Розробка товарного знаку, логотипу, емблеми (стилізація).	4
9.	Розробка проекту мистецького заходу.	4
10.	Моделювання уроку з однієї з навчальних проблем образотворчого мистецтва за вибором.	4

РОБОТА В СЕМЕСТРІ

1. Пропонований теоретичний та практичний матеріал із широким використанням різних медіа (презентації, відео) на лекційних та семінарських заняттях сприятиме кращому засвоєнню інформації.

Навчальний матеріал курсу, зміст практичних занять, критерії та порядок оцінювання й додаткова інформація буде зберігатися на website курсу за посиланням URL: <https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=2303>

Прохання повідомляти нас про технічні проблеми з website курсу. На нашу думку, доступ до матеріалів і завдань курсу нічим не обмежений (тільки несправністю website або не вмінням студентів користуватися ним).

В умовах змішаного навчання заняття будуть відбуватися за розкладом в онлайн режимі на платформі Google Meet; індивідуальні консультації щодо творчої роботи можливі за домовленістю на платформі Google Meet, Google Classroom, а також через корпоративну пошту викладача.

Приділяйте увагу літературним джерелам, які пропонуються до кожного лекційного матеріалу, практичної та самостійній роботи. Радимо користуватися медіа-файлами Pinterest або версією Pin Down Loader Lite, рекомендованими візуальними ресурсами, а також статтями та ілюстраціями мобільного застосунку Google Arts&Culture, URL : <https://osvitoria.media>, URL : <https://vseosvita.ua>

2. Теоретична і практична підготовка сприятимуть експериментальній та дослідницькій роботі у галузі педагогіки та мистецтва під час педагогічних практик та особистих пошуках методів навчання учнівської молоді, у технологічному процесі створення власних творів, що активізуватиме здобуття методичних та художніх навичок і умінь. Мета завдань передбачає оволодіння різними художніми техніками й технологіями роботи в матеріалі, експериментальною, дослідницькою та евристичною діяльністю, що надаватиме стимул до створення власної методики навчання образотворчого мистецтва. Ваше цінне надбання полягає у потребі працювати на педагогічній ниві та вдосконалюватися як митець, прислухатися до порад, адекватно сприймати критичні зауваження.

3. Портфоліо з практичними завданнями послугує вхідним квитком до педагогічної, наукової й творчої роботи та стане підсумком завершення курсу.

4. Завданням для написання курсової роботи визначено: дослідити і узагальнити вітчизняний та європейський мистецько-педагогічний досвід та розробити власну авторську методику навчання образотворчого мистецтва учнів шкільного віку на основі аналізу методичної літератури та відповідних інтернет-ресурсів у самостійному тексті обсягом до 10-12 сторінок.

Обсяг курсової роботи у 10-12 сторінок розрахований відповідно до кількості виділених годин у навчальному плані (1 кредит, 30 год., по 3 год. на сторінку).

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

1. Естетизація навчально-виховного процесу в основній школі засобами мистецтва. URL: <https://bit.ly/3dGInp1>

2. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії. *Монографія*. Черкаси: Вид. «ЧНУ ім. Богдана Хмельницького», 2008. 608 с.

3. Красноголовець О. С. Основи скульптури. Навч. посіб. для студентів, викладачів ВНЗ. Київ, 2008. 171 с.
4. Ковальов О. Є. Декоративно-прикладне мистецтво у школі 1–7 класи. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Суми, 2015. 196 с.
5. Кардашов В. М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий Дім «Слово», 2007. URL: <https://bit.ly/3Cc6eX1>
6. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти. URL: <https://bit.ly/3BOKtLt>
7. Комаровська О. А., Миропольська Н. Є. До проекту оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи з мистецьких дисциплін без балів. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/5501/>
8. Масол Л. М. Концепція і Комплексна програма художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах. URL: <https://bit.ly/3LZjmCd>
9. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва в основній школі. URL: <https://bit.ly/3Sh4VLM>
10. Методика навчання мистецтва у початковій школі. Посібник для вчителів. Л. М Масол, О. В. Гайдамака, [Е. В. Белкіна], О. В. Калініченко, І. В. Руденко. Харків, 2006. URL : <https://bit.ly/3RfyYSZ>
11. Педагогічна майстерність. Підручник. І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І Ф Криионос та ін. За ред. І. А. Зязюна. К.: СПД Богданова А. МЛ, 2008. 3-тє вид., допов. і переробл. 376 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/196155.pdf
12. Рудницька О. П. Педагогіка. Загальна та мистецька. Навчальний посібник. Тернопіль : Богдан. 2005. 360 с. URL: <https://bit.ly/3SfdLd9>
13. Технології художньо-естетичного виховання учнів основної школи у позакласній роботі. Комаровська О. А., Миропольська Н. Є., Руденко І. В., Ничкало С. А., Хлебникова Л. О., Базелюк О. В. За ред. Н. Є. Миропольської, О. А. Комаровської. *Монографія*. Харків : Друкарня Мадрид, 2015. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/9885/> ; <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/9885>
14. Формування мистецьких уподобань учнів основної і старшої школи на уроках мистецтва та в позаурочний час. *Монографія*. Комаровська О. А., Миропольська Н. Є., Ничкало С. А., Руденко І. В. Кропивницький, 2018. URL: <https://bit.ly/3rbvDtm>
15. Шевнюк О. Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах. Навчальний посібник. Київ : Освіта України, 2017. 311 с.
16. Шмагало Р. Т., Гнатишин І. Л. Словник педагогіки художньої культури та менеджменту мистецтва: терміни, поняття, дефініції. Львів : ЛНАМ, 2012. 159 с.
17. Шмагало Р. Т. Мистецька освіта в Україні середини ХІХ–середини ХХ ст. Структурування, методологія, художні позиції. Львів : Українські технології, 2005. 528 с.

18. Яремків М. М. Композиція. Творчі основи зображення. Навч. посіб. для вищ. навч. закл. освіти 1–2 рівня акредитації. Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 2-ге вид. 112 с. іл.

Інформаційні ресурси:

1. Електронні версії підручників. Website: Підручники / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/pidruchniki>
2. Закон України “Про повну загальну середню освіту”. Website: Про повну загальну середню освіту – Всі документи. URL: <https://bit.ly/3Suqb0g>
3. Концепція “Нова українська школа” URL: <https://bit.ly/3xTCUC7>
4. Матеріали моніторингу якості початкової освіти URL: <https://bit.ly/3xTXXEo>
5. Навчальні програми з позашкільної освіти Художньо-естетичний напрям URL: <https://bit.ly/3LKle1m>
6. 10 сайтів, на яких можна малювати online. URL: <https://bit.ly/3fmMJBS>

ПОЛІТИКА КУРСУ

1. Ваше ставлення до занять відображає повагу до себе, одногрупників й викладачів.
2. Студенти заохочуються до обговорення досліджуваних проблем, експериментальної роботи з художніми техніками та матеріалами. Бажаними методами у навчанні слугують дискусії, диспути, дослідження, експеримент.
3. Курс підтримує індивідуальну траєкторію навчання студентів, яка полягає у творчому підході до моделювання уроків/занять, створення наочного матеріалу, власних дидактичних казок та оповідань, розроблення мистецьких бесід з мотивування дітей до образотворчого мистецтва, презентацій з педагогічними рисунками, ілюстративним рядом до конкретної теми, ілюстративного календарно-тематичного планування роботи вчителя, викладача та керівника гуртка, написання наукової статті по темі курсової, підготовка до участі у конференціях; сприяє надолуженню пропущених тестувань, лекційних та практичних занять як зі створення наочності, так і з моделювання уроку/заняття під час індивідуальних консультацій з викладачем.
4. Головна мета курсу спрямована на формування методичної компетентності, яка охоплює знання та особистісні якості, вміння та навички з розробки методичних матеріалів: конспектів уроку/занять, проектів мистецьких заходів, наочного матеріалу для забезпечення педагогічної діяльності учителя, викладача, керівника. Публічний показ Вашого відео-уроку/заняття сприятиме адекватному обговоренню Ваших надбань як в аудиторії, так і у мережі Інтернет.
5. Керуйтеся крилатим виразом художника і письменника Т. Шевченка *«Учітесь, читайте, і чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь...»*^{*}, який вказує на дотримання академічної доброчесності та власну відповідальність щодо плагіату у науковій та художній сферах. Ми підтримуємо найвищі

стандарти академічної доброчесності, отже, неприпустимими є списування, підказки, копіювання робіт інших студентів і митців, плагіат. Ми можемо навчатися в інших, проте завжди несемо індивідуальну відповідальність за власну роботу і розуміння матеріалу. Будь-який студент, який не в змозі віддати належне за ідеї або матеріали, запозичені з інших джерел, винний у плагіаті. Нечесність будь-якого роду по відношенню до тестів, іспитів, завдань, зміни записів або оцінок вважається шахрайством. Етичні принципи академічного навчання в університеті реалізуються згідно Положення про академічну доброчесність <https://bit.ly/3xUEH9W>

6. Сміливо сприймайте зауваження та критику. І чим суворіша вона буде, тим краще Ви засвоїте «урок». Нами надаватиметься оцінювання Ваших напрацювань, а не Вашої особистості, Вашого інтелекту та здібностей.

Оцінювання здійснюється згідно Порядку контролю якості знань студентів НПУ імені М.П.Драгоманова <https://bit.ly/3xUDBeB>

*Цитату взято з сайту: http://www.artmaidan.org.ua/art_gallery.php

ПОТОЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ

№ з/п	Вид навчальної діяльності	Кількість балів
2-й курс — IV семестр		
1.	Розробка ілюстрованого календарно-тематичного плану.	30
2.	Розробка конспекту уроку «Тематична композиція».	20
3.	Наочні матеріали за навчальними проблемами.	50
Поточний рейтинговий бал		100
3-й курс — V семестр		
1.	Створення педагогічних рисунків з навчальних проблем натюрморт, пейзаж, портрет, фігура людини.	60
Поточний рейтинговий бал		60
2.	Створення зразків тематичної композиції з різною висотою лінії обрїю.	40
Екзамен		40
Підсумковий рейтинговий бал		100
3-й курс — VI семестр		
1.	Розробка конспекту уроку з навчальної проблеми «кольорознавство».	25
2.	Розробка проекту мистецького заходу.	25
3.	Тренінг-практикум подання навчального матеріалу.	10
Поточний рейтинговий бал		60
4.	Розробка методичного портфолію.	40
Екзамен		40
Підсумковий рейтинговий бал		100
Курсова робота з педагогіки і методики художньої освіти		100
Підсумковий рейтинговий бал		100

ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

№п/п	Вид навчальної діяльності	Кількість балів
1	Підсумковий рейтинговий бал – екзамен 5,6 семестр	40

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	5 балів	4 бали	3 бали	0 балів
Оригінальність роботи — 33,3%	Студент самостійно працює над завданням, оригінально інтерпретує освітні явища, пропонує інноваційні педагогічні методи і технології	Студент частково самостійно працює над завданням, спирається на усталені наукові позиції, пропонує відомі та апробовані педагогічні методи та технології	Студент вирішує завдання за зразком, демонструє репродуктивне мислення, пропонує малоефективні педагогічні методи та технології	Студент вирішує завдання за ретельним керівництвом викладача, демонструє стандартизоване мислення, пропонує поверхові оцінки освітніх явищ
Технічне виконання роботи — 33,3%	Студент досконало витримує весь спектр технічних прийомів виконання навчального завдання	Студент у більшій мірі допускає помилки в реалізації техніки виконання навчального завдання	Студент однобічно витримує вимоги та послідовність застосування техніки виконання завдання	Студент допускає багато значних помилок у процесі використанні техніки виконання завдання
Дотримання науково-методичного стилю та форми — 33,3%	Студент демонструє мовностилістичну грамотність у поставленому завданні, користується численними вітчизняними та зарубіжними джерелами для виконання завдання, робить обґрунтовані висновки, повністю дотримується вимог оформлення завдання	Студент допускає окремі мовностилістичні огріхи, користується лише вітчизняними джерелами для виконання завдання, частково обґрунтовує висновки, порушує не більше однієї вимоги оформлення завдання	Студент допускає численні мовностилістичні огріхи, використовує недостатньо джерел для виконання завдання, робить необґрунтовані висновки, порушує більш однієї вимоги оформлення завдання	Студент демонструє мовностилістичну безграмотність, використовує джерела для виконання завдання без посилань, ігнорує вимоги оформлення завдання

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	ВІДМІННО	зараховано
80–89	B	добре	
70–79	C		
65–69	D	задовільно	
60–64	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни